

A D. M. K. E. beszámolója.

— Felfüggesztették a főtitkárt. —

(Saját tuósitónktól.) Szombaton délután a D. M. K. E. elnöki tanácsa és igazgatósága ülést tartott. Az igazgatóság az elnöki tanács javaslatára elhatározta, hogy Gallovich Jenő, főtitkár ellen a vizsgálatot megindítja, annak lefolytatására dr. Dettre János, városi ügyész felkéri, a főtitkárt az igazgatóság állásától felfüggesztette, december 1-től teljes lakbérét és fizetésének csak a felét folyósítja, kimondta vele szemben az összes felmerülhető hiányokért és károkért a vagyoni és kártérítési kötelezettséget, a határozatot főlebbzésre való tekintet nélkül végrehajtják, a titkári teendők ideiglenes ellátására Hauser R. Sándor kapott megbízást.

A szombati tanácskozásnak csak rövid idejét foglalta le ez az ügy. Annál nagyobb figyelemmel hallgatták Scossa Dezső ügyvezető alelnök jelentését, amelyet itt — tekintettel arra, hogy olyan akta, amely a D. M. K. E. kulturumkájáról ad tájékoztatót — egész terjedelmében közlünk:

Az egyesület legutóbb június hó 5-én tartott ülése óta a tisztikar a békés idők beálltával megindítandó nagyobbarányu kulturális akcia előkészítésén dolgozott és azt folytatni fogja, mivel a jelen nehéz viszonyok között intenzivebb kulturális munkálkodásra alig jut alkalom. Ennek eredményeként bejelenthetem, hogy az Orsz. Közművelődési Tanáccsal együttesen már az 1916. évtől kezdve a területünkön működő tanító, tanítónő és ovónőképezdék legfelső évfolyamaiban a kultuszminiszter ur engedélyével előadásokat fogunk tartani, amelyekben a jelöltekkel az iskolán kívüli közoktatás minden ágazatát megismertetjük azért, hogy az életbe kikerülő népnevelők ezzel, mint a kultúregyesületek feladataival tisztában legyenek és így előkészítsük ama alapvető törekvésünket, amely szerint az Egyesület működésének sulya főként az iskolán kívüli közoktatásra helyeztessék és az a népnevelők útján gyakoroltassék, azok pedig egyesületünk érdekköréhez csatoltassanak. E végből személyesen tárgyaltam az igazgatókkal és tanári testülettel s azok javaslata szerint az iskolán kívüli közoktatás egész anyagát egy körülbelül 20

nyomatott ivnyi terjedelmű olyan munkába foglaltam, amelyet az Orsz. Közművelődési Tanács fog kinyomatni és díjtalanul évente kiosztani s amelyből bő tájékozást és útmutatást meríthetnek majd a népnevelők.

Megkeresést intéztünk az illetékes műszaki hivatalokhoz olyan háztervek elkészítésére, amelyek alapján a béke idején majd a néplakóházait újra építheti s terveket osztályaink és fiókjaink útján ingyenesen fogjuk szegény népek rendelkezésére boesátni, hogy így ne kerüljön drága vállalkozók keze közé.

Megszereztük szegedi internátusunk építési államsegélyének utolsó 10.000 korona részletét, amely tavaly az állami költségvetés új beosztása folytán elmaradt és ezzel kifizettük a folyó számlán vezetett 180.000 koronás bekebelezett kölcsön utolsó részletét és azt a telekkönyvből töröltettük, még pedig úgy, hogy a törlés sok száz koronányi költségét megtakarítottuk. A vallás és közoktatásügyi Miniszter Ur kiutaló rendeletével egyben arról is értesített, hogy a további állami segélyezést nem biztosíthatja, mivel az államháztartás nagy megterhelése azt alig fogja egyelőre megengedni. Természetesen az elnökség mindent megtesz, hogy ha nem is az egész, de legalább az államsegély egy részét jövőre is megszerezze s az internátusban a legszigorubb takarékoság gyakoroltassék.

Titeli ovódánk állami kezelésbe vétetett, ovónők állami ovónővé kineveztetett, a Múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa központi könyvtárunknak több értékes könyvet küldött, amit leltárba vettünk s Mikszáth Kálmán ös gyűjtött munkáinak 20 kötetes gyűjteményét 11 példányban adományozta, amelyek közül 1—1 példányt a fehértemplomi, lugosi, makói, palánkai, titeli, újvidéki, vingai, D. M. K. E. könyvtáraknak 1—1 példányt a VI. és VII. m. kir. honvédezred D. M. K. E. könyvtárának juttattunk 1 példányt pedig szegedi nevelőintézetünkben helyeztük el. Tiszakálmánfalva részére egy népkönyvtár engedélyezését kértük a földmívelési Minisztériumtól, szabadkai könyvtárunk elkallódását pedig bejelentettük s annak visszaszerzése iránt kellőképen intézkedtünk. Zombori ingatlanunkat 160 korona bérösszeg-

ért egy évre újból bérbeadtuk, mivel az építkezés 1916-ban nem remélhető. Szegedi nőipartelepünk megkapta a Linte és Eckhardt-féle himzőgépet a kereskedelmi Miniszter urtól s nagyarányu munkát fejt ki a katonaság fehérneműjének előállításán.

Örömmel jelentem, hogy személyes közbenjárással sikerült makói internátusunkat, amely a múlt tanévben kórháznak foglaltatott le, de már tavasz óta üresen állott, eredeti rendeltetésének visszajuttatni s abban 100 középiskolai, míg a szegediben 188 tanuló nyert felvételt, jeleül annak a jó hírnek, amit e két intézetünk a délvidéken szerzett. Azt a felfogást, hogy egyesületünk ne tartson fenn internátusokat, mi sem dönti meg jobban, mint az, hogy a szülők valóságos ostromolták intézetünket fiaik felvételéért és több oldalról hangoztatták, hogy azok, ha fel nem vétetnek, elvesznek a magyarságra nézve, mivel ők kénytelenek lesznek idegen intézetekbe adni. Nagyon is indokolt tehát a délvidék tanulói részére a tervezett intézetek létesítése és Szegeden a felsőipariskola kapcsán egy ilyennek állítása.

Debreceni internátusunk ma is kórház, miért is nagy érdeke egyesületünknek annak a város tulajdonába való visszaboesátása, mert tudvalévő dolog, hogy itt már az első év is tetemes veszteséggel záródott, jogosulatlanul olyan kiadások tétettek, amelyek egyesületünk nem terhelhetik és a város közel 16.000 korona építkezési és berendezési költség tulkiadást követel rajtunk, olyan munkálatokért és butorokért, amik a mi hozzájárulásunk és tudtunk nélkül tétettek és szereztettek. A leszámolás és visszaboesátás ügyében jogtanácsosunk és főszámvevőnk a helyszínen eljárak és remélhető, hogy minden ráfizetés nélkül sikerül ezen tehertől is megszabadulni.

Az elnökség minden igyekezetével azon volt, hogy az Egyesület anyagi érdekeit óvja és kiadásait redukálja mert a tagdíjak nehezen folynak be s az egyesület eddig minden anyagi kötelezettségének eleget is tett, de nem hallgathatom el, hogy a *circvenicai üdülőháznak* sem eladása sem bérbeadása nem sikerült, ott *betörés történt*, ágyneműt vittek el, kénytelenek voltunk tehát a községi hatóság felhívása folytán is, egy felügyelőt oda beöltöztetni, aki havi 40 korona díjazást kíván és azt jelentette, hogy *a tetőzet elkorhadt, beázik s a szobák nedvesek*, minek alapján egy ottani vállalkozót

Nagy, hallgatag városban.

Írta: Szini Gyula.

A széles kőlapokon, amiket fehérre mosott a tenger meleg esője, visszhangos lépések konganak. Az én lépéseim. Ugy érzem magam, mintha egyedül hagytak volna egy halott városban. Már a harmadik uccát járom és teremtett lélekkel sem találkoztam. Itt-ott egy-egy középkori „lakó torony“ meredezik némán, elhagyottan. Uccám egy kis térre torkollik, hol egyetlen ember ül és elmult időkön borong. Fehér márványból való a sisakja, páncélja, amelyeken fekete nyomokat hagyott az idő. Egy medici fejedelem, akit „pensoros“-nak, tünődőnek neveztek.

Ettől a kis piazzától, amelyet vén, bóbiskoló házak öveznek és ahol egy ódon palota gótikus csipkéivel kacérkodik, alig tudok elválni. Fogva tart, mint egy mese, vagy álom, amely újra eszünkbe jut. Ebben a nagy, hallgatag városban csak a tenger él, amelynek zugása messziről hallatszik és amely sósizü, langyos ködfátyolait le-leboesátja a márványvárosba.

De hirtelen megnyílik egy kis kapu: végre embert látok. Szélesperemű kalapja barna arca fölé borul, sáfránysánga bő gallérvöngye által van vetve a vállán, piros kendő a nyakán és égszínkék nadrágot visel. Ez már a Dél pitoreszk színeivel. És ez is, mint valami muló jelenés, fantóm, tünik el az ucca fordulóján. Ujra egyedül vagyok.

Nagy, hallgatag városokban a jelen csak révedezés: minden lövőrésből, mindun csues-

ives ablakból, torony párkányáról a mult sápadtan színes fantómjai leselkednek. Nappal is otthon vannak és belebámulnak az élő utódok arcába. Minden arc betegesen finom: a rablólovagi gazemberi vonások megszélidültek, csak a bolygótüzi szem csillan fel néha dekadens fényvel. Gyermekeket alig lehet látni, csak künn a piszkos, szegényes városrészekben. De azért csak élnek tovább az élő emberek végzik megszokott munkájukat és alig veszik észre, hogy mind kevesebben és kevesebben vannak, a mult fantómjai lassankint kiszorítják őket.

Itt mi vagyunk az urak, akik piroskötésű kalauzzal járunk a szellemek közt akik egy csodavárost varázsoltak ide a számunkra. Majdan az omladozó, porladozó város romjain is mi fogunk mászkálni: piros kalauzzal a kezünkben.

Halkan permetezett az eső, mikor kijutottam arra a térségre, amelyet az idegenek először keresnek fel. Gyér fü verte fel a tágas teret, amely jóformán kívül van a városban, mint egy fantasztikus bagoly-tanya. Tündérszeszély építette bizonyára ezt az elefántcsontszerű márványtoronyt is ferdére, hogy Mab királynő kocsijai felhajtassanak a tetéjére, hol ódon harangokkal játszik a tengeri szél.

Elárultam magam: ez Piza a ferde toronyával és Galilei emlékével. Az ember önkénytelenül elmosolyodik, hogy rajtakapta az embereket igazmondáson: Pizában a campanile csakugyan ferde. Ferdébb, mint amilyenek az iskolai könyvünkben volt lerajzolva. És hogy a torony olyan protipikusan

következik be, ebben van valami abból a félszeg érzésből, mikor az ember egy nagyon híres férfin elé áll.

Mily jó hogy egészen egyedül vagyok és nem kell szégyelnem meghatottságomat, amely lassankint urrá lesz rajtam, amint a lépcsőket járom, hol egykor Galilei lépkedett fel. Minden fordulólva a lélek is melkedik. Alulról már nem hallatszik fel semmiféle hang: a láthatatlan szellemek társasága van körülöttem, amely mult időkről susog. Szédítő magasan vagyok és a falhoz lapulok, hogy valami gonosz szellem le ne taszítson. Lenn a mélységben Piza házai tolonganak, egy-egy csipkeszegélyes torony szökik ki, vagy bonus kupola domborodik ki közülük. Az Arno, mint mozdulatlan sáv csillan ki az élettelen háztömeg közül, amely mint valami elátkozott város borong a scirocco párafátyolán kersztül.

És az ember kiterjeszti a karját az ikaruszi vágytól, hogy kövesse a fecskét, amely a falba rakott fészkből surran ki a meleg, mámoros gőzbe és elszárnyalhat a haragoszöld messzi rétekig, amerről a tenger zug. Mint tehetetlen atóm állok itt, pedig az imént oly szabadnak éreztem magam, mint a madár: fenségesen egyedül egy nagy, hallgatag városban, hová minden nélkül jöttem. Még a podgyászon is, hol az ember nyers szükségleteit őrzi egy messze firenzei hotelben árválkodik. És hirtelen a hátam mögött apokaliptikus rejtelmességgel megkondul egy harang, utána a másik, harmadik is. Reszket, hullámszik a levegő és a hangok árja szinte lesodor az eresztől.